

Memòria justificativa prèvia a la redacció del decret pel qual s'aprova el Pla de Gestió Natura 2000 Puig Malet i Santa Eularieta

1. Justificació de l'inici del procediment

Mitjançant l'Acord del Consell de Govern de 12 de juliol de 2013 (BOIB núm. 98 de 13/07/2013), es va aprovar la proposta d'ampliació de la llista de llocs d'importància comunitària (LIC) amb l'espai protegit Xarxa Natura 2000 Puig Malet i Santa Eularieta (LIC ES5310126).

La Xarxa Natura 2000 és una xarxa ecològica europea d'àrees de conservació de la biodiversitat i és el principal instrument per a la conservació de la natura a la Unió Europea. L'objectiu de la Xarxa Natura 2000 és garantir la conservació, en un estat favorable, de determinats tipus d'hàbitats i espècies a les seves àrees de distribució natural, mitjançant la designació de zones especials per a la seva protecció i conservació en virtut de dues directives europees. D'una banda, s'estableixen les Zones Especials de Conservació (ZEC) i els Llocs d'Importància Comunitària (LIC), d'acord amb la Directiva 92/43 / CEE del Consell, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres «Directiva hàbitats». Per un altre, es designen Zones d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA) d'acord amb la Directiva 2009/147/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de novembre de 2009, relativa a la conservació de les aus silvestres «Directiva Aus».

Les Directives Hàbitats i Aus han estat traslladades al nostre ordenament jurídic intern mitjançant la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat, que constitueix el marc bàsic de la Xarxa Natura 2000 a Espanya.

Sobre els LIC i les ZEC, la Llei 42/2007, de 13 de desembre, especifica en l'article 43.3. que, una vegada aprovades o ampliadades les llistes de LIC per la Comissió Europea, aquests llocs seran declarats per les administracions competents com ZEC al més aviat possible i com a màxim en un termini de sis anys, juntament amb l'aprovació del corresponent pla o instrument de gestió.

Quant a les mesures de conservació a dur a terme en les ZEC, la Llei 42/2007 disposa que l'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes, en l'àmbit de les seves respectives competències, fixaran les mesures de conservació necessàries, que responguin a les exigències ecològiques dels tipus d'hàbitats naturals i de les espècies presents en aquestes àrees, que implicaran, entre altres mesures, adequats plans o instruments de gestió que incloguin, almenys, els objectius de conservació del lloc i les mesures apropiades per a mantenir els espais en un estat de conservació favorable (art. 46.1).

Igualment, la Llei 42/2007 determina que les administracions competents prendran les mesures apropiades, especialment amb aquests plans o instruments de gestió, per evitar en els espais de la Xarxa Natura 2000 el deteriorament dels hàbitats naturals i dels hàbitats de les espècies, així com les alteracions que repercuteixin en les espècies que hagin motivat la designació d'aquestes àrees, en la mesura en què aquestes alteracions puguin tenir un efecte apreciable pel que fa als objectius de la Llei (art. 46.2).

Actualment, l'espai protegit Xarxa Natura 2000 Puig Malet i Santa Eulàrieta no disposa de cap instrument de gestió on s'estableixin mesures adequades per a garantir la conservació dels seus hàbitats naturals i de les espècies d'interès comunitari presents, per les quals va ser designat l'espai.

Per tant, l'aprovació del Pla de Gestió (PG) Natura 2000 de Puig Malet i Santa Eulàrieta, juntament amb la transformació del LIC en ZEC és un requisit legal que la Comunitat Autònoma ja hauria d'haver complert des del 2019, d'acord amb l'art. 43.1 de la Llei 42/2007 i la Decisió de la Comissió de 3 de desembre de 2014, per la qual s'adopta la vuitena llista actualitzada de LIC de la regió biogeogràfica mediterrània.

Mitjançant la resolució del director general d'Espais Naturals i Biodiversitat de 9 de desembre de 2022 es va iniciar el procediment per declarar zona d'especial conservació (ZEC) el lloc d'importància comunitària (LIC) ES 5310126 Puig Malet i Santa Eulàrieta de Menorca i el procediment d'elaboració del seu pla de gestió. No obstant això la llei balear que regula el procediment d'elaboració dels plans de gestió de la Xarxa Natura 2000, la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), ha estat objecte de modificacions substancials entre la data en que es va dictar la Resolució, el 9 de desembre de 2022 i l'actualitat. Una d'aquestes modificacions afecta precisament al procediment d'elaboració, tramitació i aprovació dels instruments de planejament dels espais Xarxa Natura 2000. Concretament el 10 de febrer de 2023 va entrar en vigor el nou títol I bis que en el seu article 6 ter, entre altres aspectes, estableix que el procediment d'elaboració dels instruments de planejament caduquen transcorreguts dos anys des de la data de publicació de la resolució d'inici. Per aquest motiu es considera necessari iniciar de nou el procediment d'elaboració del PG Natura 2000 Puig Malet i Santa Eulàrieta mitjançant Resolució del conseller competent.

A més, aquest nou article 6 ter de la LECO estableix que aquesta resolució d'inici ha d'anar acompanyada d'una memòria que ha de contenir, com a mínim, la informació següent:

- Els valors ambientals o d'un altre tipus que justifiquin o motivin l'inici del procediment.
- La descripció del medi o altres característiques rellevants de l'espai.
- La delimitació de l'àmbit territorial objecte de l'instrument, amb la cartografia corresponent.

Segons l'apartat 1 c) d'aquest mateix article 6 ter de la LECO, la resolució d'inici i la memòria han de sotmetre's a un tràmit de participació pública prèvia a la redacció de la proposta del pla, de conformitat amb l'article 16 de la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, participació pública i accés a la justícia en matèria de medi ambient, com també l'article 6 de la Llei 4/2011, de 31 de març, de bona administració i del bon govern de les Illes Balears.

Aquesta participació ha d'articular-se a través del portal de Transparència del Govern de les Illes Balears i, com a mínim, en els dos diaris de major tirada de l'illa corresponent. Els resultats d'aquesta participació s'han de tenir en compte per a elaborar el pla corresponent.

2. Valors ambientals i descripció del medi

2.1. Descripció general.

El LIC Puig Malet i Santa Eularieta és un espai petit, amb una superfície de 35,88 ha. baldament aquesta mida reduïda, té interès de conservació per diferents motius. D'una banda, se situa a la part més interior de l'illa on hi ha pocs espais de la Xarxa Natura 2000; d'altra banda, es troba en un àmbit geogràfic singular, com són els plans de la mitjanja formats principalment per materials al·luvials que aquí també es combinen amb petites elevacions de manera que tot el conjunt té una orografia moderada provoca que hi hagi una important diversificació d'hàbitat i, en conseqüència, també una significativa riquesa biològica.

Malgrat que les terres planes d'aquests indrets han tingut, d'antic, un impacte antròpic important, pel seu valor com a terres de conradís, encara s'hi conserven petits retalls dels hàbitats naturals, que conviuen amb els generats per l'activitat humana. Així doncs, en aquest espai hi ha hàbitats naturals ben conservats com ara alzinar, marina de brucs, torrents estacionals, roquissars silicis, comunitats d'*Isoetes*, i també d'altres com les terres pastura i les de conradís on s'hi desenvolupen comunitats vegetals amb interès de conservació per la presència d'espècies amenaçades.

El predomini de materials silicis també fa que s'hi pugui veure una flora silicícola, que en totes les Balears solament es desenvolupa plenament a Menorca. És el cas dels

pradells silíceols amb una de les diversitats vegetals, per unitat de superfície, més importants del món.

2.2 Recursos abiòtics: relleu, geologia, geomorfologia, sòls, clima i aigua

El medi físic d'aquest espai Xarxa Natura 2000 es caracteritza per la predominança dels materials silíceols, principalment del Buntsandstein, tot i que a una part del Puig Malet hi ha una llengua de materials calcaris, d'origen i naturalesa incerts, que contribueix significativament a la riquesa biològica.

Els materials silíceols es distribueixen en dos ambients o situacions: d'una banda els que formen les petites elevacions, on hi ha un predomini de materials rocósos i terres primes; d'altra banda, els que se situen a les parts baixes, els plans, on hi són més freqüents els materials terrosos, que esdevenen al·luvials al llarg dels torrents més importants que travessen aquesta àrea.

El caràcter impermeable d'aquests materials fa que hi siguin freqüents els ambients aquàtics temporals, sovint formant basses temporals mediterrànies (hàbitat prioritari 3170). Una singularitat d'aquests plans és la presència de grans blocs de roques silíceols que apareixen de forma dispersa dins les terres de conradís, formant petites illes de vegetació natural amb una important riquesa florística. Sol ser al voltant d'aquests blocs, atesa l'existència de substrat rocós a poca profunditat, on es formen basses temporals.

Les terres més baixes estan formades per materials al·luvials, que poden tenir una potència de més de 4 m. Aquests substrats són més permeables que els de les zones elevades i també són els més apreciats per a l'ús agrícola. L'existència d'aquests sòls profunds és deu a la presència de cursos d'aigua estacionals. D'entre aquests cursos d'aigua destaquen el torrent dels Plans de Turmadèn, que acabarà formant el de cala en Porter, situat a l'extrem de llevant de l'espai LIC, on hi té pocs metres de contacte però la seva influència, en l'acumulació de materials al·luvials, afecta bona part de la meitat oriental del LIC.

L'altre torrent que destaca és el que davalla de Sant Joan, més petit que l'anterior però menys intervingut per l'home per tant amb més valors naturals. A aquests dos cursos més importants s'ha d'afegir una important xarxa de torrents més petits i síquies, majoritàriament d'origen antròpic, que serveixen per drenar les terres impermeables, però que igualment funcionen com hàbitats aquàtics estacionals.

El clima d'aquesta zona és el característic de l'interior de Menorca. Els plans de Turmadèn (o plans d'Alaior) es considera una de les bandes més fredes de l'illa, per l'acumulació de l'aire fred en els mesos d'hivern. Per la seva situació interior i un poc enclotada, té una influència de la tramuntana baixa, un poc més moderada a les parts altes de les elevacions. Tot açò fa que a l'hivern hi hagi un microclima relativament fred i humit, mentre que a l'estiu, l'absència d'aigua en el subsol crea una important situació d'aridesa, un poc esmorteïda en les terres al·luvials més fondes.

Al predominar-hi terres impermeables no hi ha aqüífers importants. Tanmateix on hi ha més acumulació de materials al·luvials es formen petites bosses d'aigua subterrània que permeten l'existència d'ullals i fonts que poden estar actives tot l'any. També és aquest caràcter impermeable el que explica l'existència de terres salobreses on s'hi desenvolupen comunitats vegetals halòfiles.

2.3 Recursos biòtics: flora i fauna

Atesa la diversitat d'ambients i hàbitats, la riquesa biològica d'aquest espai és significativa. El catàleg florístic està format per més de 300 tàxons. Com altres àrees silícies de Menorca la presència de flora endèmica és baixa, destacant: *Asplenium balearicum*, *Micromeria cordata*, *M. rodirguezii*, *Serapias nurrica*, *Teucrium capitatum* subsp. *majoricum*, tots de distribució àmplia.

La singularitat florística és més important en els ambients silícies per la presència d'espècies exclusives de sòls àcids. En les dues elevacions hi ha ben desenvolupats pradells silícies amb espècies com: *Isoetes durieui*, *Radiola linoides*, *Cicendia filiformis*, *Solenopsis laurentia*, *Serapias olbia*, etc. La riquesa de la brioflora és també notable, però hi ha poc coneixement sobre les espècies.

La presència d'ambients aquàtics també contribueix a l'elevada diversitat de plantes, en aquests ambients hi viuen espècies de distribució àmplia, però amb importants funcions ecològiques i ambientals. Destaca la presència d'herba de bassa (*Callitriche sp.*), *Zannichellia palustris* o les formacions de tamarells (*Tamarix africana*).

La vegetació llenyosa està restringida a les terres que no han tingut un ús agrícola. Tot i ser formacions poc extenses, a les falques dels dos pujols que hi ha en aquest espai es poden veure comunitats ben desenvolupades d'alzinar i marina de bruc amb les principals espècies vegetals característiques.

A la riquesa florística li correspon una fauna també ben nodrida. En els ambients aquàtics hi ha espècies com la tortuga d'aigua (*Emys orbicularis*), la granota (*Hyla meridionalis*) o la serp d'aigua (*Natrix maura*).

Quant als ambients principals que s'han descrit en tota aquesta zona i que es consideren claus per a la conservació de les espècies de flora i fauna que en ells habiten destaquen els següents:

- Comunitats de de sòls salins molt secs a l'estiu
- Ambients associats a torrents mediterranis estacionals
- Basses temporals mediterrànies i hàbitats associats
- Prats i pasturatges secs de *Thero-Brachypodietea*
- Bosc d'alzines, pins i ullastres
- Tamarellars
- Formacions arborescents de bruc

- Comunitats d'*Isoetes*
- Vegetació rupícoles silicícola
- Herbassars alts de terres fondes

Tot i que inicialment els Hàbitats d'interès comunitari (HIC) pels qual es va declarar el LIC van ser únicament tres (HIC 9320, HIC 9340 i HIC 5330), treballs de camp posteriors que s'han duit a terme a l'espai han permès identificar fins a 11 HIC dels quals tres són prioritari(*):

- 1510* Estepes salines mediterrànies (*Limnietalia*)
- 3170* Basses i Estanys temporals mediterranis
- 3290 Rius mediterranis de cabdal intermitent del *Paspalo- agrostidion*
- 5330 Matolls termomediterranis i predesèrtics
- 6220* Prats i erms mediterranis amb gramínies i anuals, basòfils (*Thero-Brachypodietea*)
- 6420 Jonqueres i herbassars graminoides humits, mediterranis, del *Molinion-Holoschoenion*
- 8220 Pendents rocallosos silícis amb vegetació casmofítica
- 92D0 Galerías y matorrales ribereños termomediterráneos (*Nerio-Tamaricetea y Securinegion tinctoriae*)
- 9320 Boscos d'*Olea* i *Ceratonia*
- 9340 Alzinars *Quercus ilex* i *Quercus rotundifolia*
- 9540 Pinars mediterranis de pins mesogèans endèmics

3. Àmbit territorial

Tot i que aquest el pla de gestió afectarà a un sol espai de la Xarxa Natura 2000 i aquest de poca extensió, la seva situació interior, a mig camí entre el migjorn i la tramuntana, li dona un valor significatiu de connectivitat. Així, pel seu extrem nord, té contacte directe amb la ZEPA ES0000385 (Barbatx), què, a la vegada, enllaça amb l'espai LIC i ZEPA ES0000232 (La Mola i s'Albufera de Fornells). Pel seu extrem meridional, està separat per uns 1.800 m, en línia recta, d'altres dos espais LIC i ZEPA: ES0000238 (Son Bou i barranc de sa Vall), ES0000237 (Des Canutells a Llucalari), amb els dos es pot delimitar una connexió per un corredor d'ambients naturals. Així aquest petit espai LIC pot tenir una important funció de connectivitat, tal i com estableix la Directiva Hàbitats, al crear una connexió, d'espais protegits que travessa tota l'illa, de tramuntana a migjorn, per la seva part més ampla.

També dins l'àmbit territorial, el fet que un 40% de la superfície del LIC sigui de titularitat pública i que aquesta inclogui alguns dels hàbitats més interessants té implicacions en la seva gestió, facilitant fer-hi accions de gestió directa que no són possibles en altres àrees semblants. :

CODI	DENOMINACIÓ	CATEGORIA	SUPERFÍCIE (Ha)	%
ES5310126	Puig Malet i Santa Eularieta	LIC	35,88	100

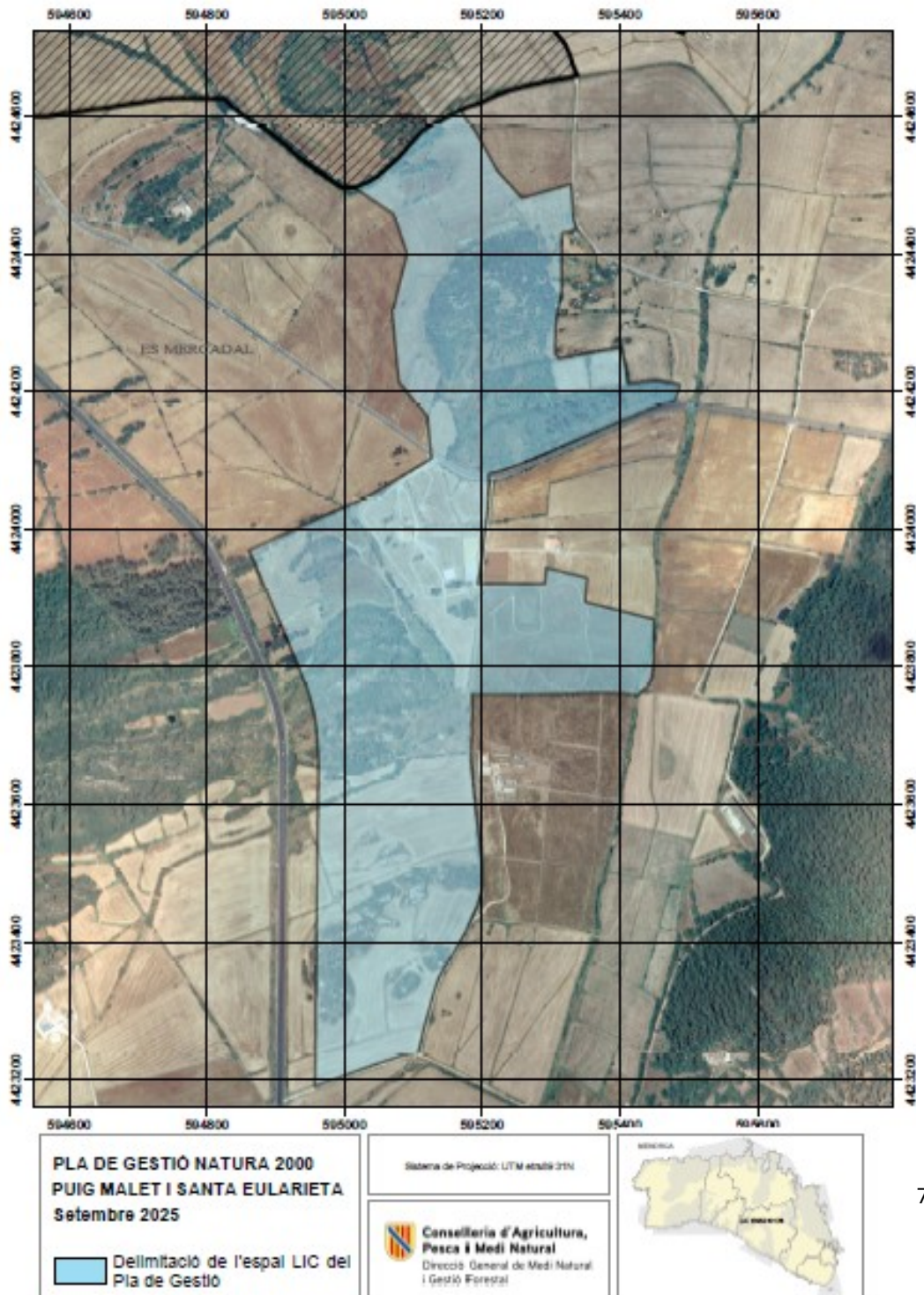
Taula 1: espais xarxa natural objecte del pla de gestió

Palma,
La directora general de medi Natural i Gestió Forestal

Ana Torres Riera

Annex. Cartografia

C/del Gremi de Corredors,
(Polígon Son Rossinyol)
07009 Palma
Tel. 971 17 61 00
xarxanatura.caib.es

Mapa 1: delimitació de l'àmbit de l'espai Xarxa Natural 2000 objecte del pla de gestió.